

Eionet uusiksi – enemmän irti eurooppalaisesta yhteistyöstä

Työpaja 28.9.2021 kooste

Tilanne: ympäristöön liittyvät verkostot

- Suomi toimii osana Euroopan ympäristökeskuksen vetämää Eionet-verkostoa
 - Syke toimii verkoston koordinaattorina (NFP)
 - Laaja kattaus organisaatioita mukana: IL, GTK, Luke, YM, Uus-Ely, TK, Metsähallitus, YTF, VTT
- Miltä yhteistyö näyttää Suomen kannalta:
 - On olemassa paljon muita kv- ja eurooppalaisia verkostoja
 - Kansalliset organisaatiot tekevät paljon käytännön yhteistyötä erilaisissa projekteissa muiden maiden tutkimusorganisaatioiden kanssa
- Mitä on hyvä verkostotyö: toimijoiden **vastavuoroista**, pitkään jatkuvaa ja luottamukseen perustuvaa yhteistyötä

Eionet-verkostossa havaittuja haasteita

Työn jäsentymättömyys ja taustojen selvittely

- Eionet ryhmiä on paljon (24 kpl), yhteydenpito on joskus satunnaista, vaihtelee eri vuosien välillä ja joskus ollut useamman vuoden taukoja.
- Eionetin käytännön työ on jäänyt etäiseksi. Ryhmien tehtävät ja sisältö eivät ole selkeitä tai motivoivia.
- EEA:lta tulee sekä epävirallisia että virallisia tieto- ja konsultointipyyntöjä, joissa ei ole selkeästi kerrottu kenelle ne on osoitettu ja minkälaisella mandaatilla
- Tiedon kulku on monesti yksisuuntainen (EEA→jäsenmaat)
- Eionetissa tehdään osittain samaa mitä muissakin kv- ja eurooppalaisissa verkostoissa, mukana osittain samoja organisaatioita ja asiantuntijoita. Näiden päällekkäisyys.

Työmäärä ja resurssointi

- Resurssoinnin läpinäkymättömyys, ei projektikoodeja, ei allokoitua työaikaa – millä rahoituksella työ oikeasti tehdään?
- Raportointien määrä on kasvava ja ne ovat aiempaa monimutkaisempia ja yksityiskohtaisempia. Olisi tarve järjestää epävirallisempia keskusteluja, jotta tulevat raportointivelvoitteet olisivat Suomen kannalta järkeviä, mikä edellyttää resursseja.
- Konsultoitavaksi tulevien raporttien määrä on kasvanut ja riippumatta raportin laadusta (tekninen, 5-v katsaus) konsultointiprosessi on usein sama. Osallistujat ”raporttivyöryn uhreja”.
- Ryhmien satunnaisuuden ja toiminnan epäselvyyden vuoksi organisaatioiden omien tavoitteiden ja reunaehtoien asettaminen ja jäsentäminen tämältyyppiselle verkostotyölle on vaikeaa
- Seuraus: Ryhmissä ”roikutaan”, mahdollisesti tulevia tehtäviä ja kiinnostavia kokonaisuuksia ei pystytä ennakoimaan, käytetään resursseja mahdollisesti epätarkoituksenmukaisella tavalla

Tuotokset

- Nyt tuotettavilla raporteilla, nettisivuilla ja katsauksilla ei ole välttämättä fokusta tai kuulijakuntaa varsinkaan kansallisella tasolla
- Keskitetysti tuotettujen eurooppalaisten aineistojen laatu on usein huonompi kuin kansallisten tuotteiden (Suomessa)

Uuden rakenteen haasteet & mahdollisuudet

Työn jäsentäminen

- Enemmän ja aktiivisemmin yhteistyötä, ei niin paljon EEA:ta tänne eli ylhäältä alaspäin. Ennenkin voinut ehdottaa aiheita, mutta tässä voisi parantaa. Voisi saada kansainvälistä vertailua ja molempisuuntaista viestintää., parhaillaan vuorovaikutteinen foorumi jossa voisi oppia toisilta.
- Jokaisella ryhmällä tulisi olla vuosisuunnitelma, jonka perusteella jäsenmaissa voitaisiin käydä strategista keskustelua osallistumisesta ja sitoutumisesta
- Fyysiset tapaamiset harvemmallalla syklillä, useammin webinaareja ja on-line tapaamisia
- Työ pitäisi olla suunniteltu pitkälle etukäteen, jotta se olisi ennakoitavaa ja siihen voisi resursoida työaika tietyille asiantuntioille, jotka ovat usein buukattu projekteihin vuosiksi eteenpäin
- Uusia jäseniä ei kannata/pystytäkään rekrytoimaan ennen kuin tekeminen ja vaadittava työmäärä ovat jäsenytyneet ja selvinneet, asiantuntijat ovat erittäin buukattuja ja ajan varaamiseen on valmistauduttava
- Ryhmien/teemojen ylittävään EIONET-yhteistyöhön tulisi kiinnittää erityistä huomiota, nyt konkreettiset linkit puuttuvat vielä. Monet kysymykset ja haasteet ovat yhteisiä eri teemoille (eri Eionet-ryhmille ja topic centereille), esim. sosio-ekonomiset tarkastelut.
- On paljon muitakin toimijoita, epäselvää mitkä asiat menevät kenenkin kautta? Mikä on Eionetin mandaatti? Yhteistyö JRC:n ja EAA:n välillä ei ole ollut paras mahdollinen. Tästä syystä on paljon suuria aukkoja tiedossa. Jäsenmaiden näkökulmasta toiminta sekavaa.

Organisoituminen kansallisella tasolla

- Tarve määrittää Suomen verkostojen työnjako, mandaatit ja toimintatapa, jotta tunnettaisiin oma rooli osana verkostoja, niissä tapahtuvia asioita ja saataisiin viralliset vastaukset oikeilta tahoilta oikea-aikaisesti.
- Osa ryhmistä jakaantuu useamman ministeriön alle, ja tekemisen yhteensovittaminen voi tuoda haasteita.
- Eionet-ryhmää voisi käyttää tehokkaammin myös kansallisen tason verkostoitumiseen (esim. terveysteema)
- Ministeriöille aktiivisempi rooli tulevaisuudessa (YM, OKM, STM, MMM, LVM...), miten rakennetaan toimiva kokonaisuus, jotta ministeriöt pystyvät seuraamaan kaikkia ryhmiä (ryhmien/teemojen ylittävä kansallinen yhteistyö)

Uuden rakenteen haasteet & mahdollisuudet

Verkoston hyödyntäminen uusissa ilmiöissä ja aineistoissa

- On täysin uusia seurattavia asioita ja ilmiöitä, näiden seuraamiseen tarvitaan uusia tietolähteitä. EEA-Eionet voisi auttaa keskitetyssä tiedonhankinnassa. (Esim. Google ja Eurocontrol)
- Ympäristövaikutuksissa systeemisestä näkökulmasta olisi hienoa tutkia kaikkia dimensioita ja niiden vaikutuksia yhdessä. Haastavaa ja vaikeaa, mutta olisi hyvä, koska vaikutukset voivat olla osittain päällekkäisiä ja jopa eri suuntaisia.
- Nyt maat lähettävät dataa EEAlle ja Eurostatille, mutta tämä voisi toimia myös toistepäin.
- Yhteiskehittämisen mahdollisuus, esim., Eionet ja EEAn kautta voitaisiin viedä eteenpäin joitain isoja, tärkeitä aiheita, esim. tutkimusinfrojen parempi hyödyntäminen, uusien datalähteiden käytön hyödyntäminen, datojen yhteiskäyttö, kokeilutiedon jakaminen, standardointi ja harmonisointi.
- Kestävyyssmurros vaatii sekä tiedon tuotannon, välittämisen ja käytön tehostamista että läpäisevyyttä eri teemoihin ☐ tästä on tarpeen käydä keskustelua läpi ryhmien ja teemojen
- Esim. health nostettu sateenvarjoksi eri sektoreille. Sektorit jatkavat subgroupeina. Haasteena miten päästään entisistä rooleista laajempaan terveys-eksperttiisiin.
- Mobility ryhmässä haetaan laajempaa ylätasoa näkökulmaa tiettyjen indikaattorien tai näkökulman sijaan. Siis systeemisempää näkökulmaa, tämä kannatettava!

Resurssointi

- Ryhmien uudet, todelliset, konkreettiset tehtävät eivät vielä paljastu kuvauksista ja ryhmien tarkempi suunnittelu on vaikeaa
- Uusi rakenne vaatii resursseja, suunnittelu ja allokointi vaikeaa koska kuvauksesta ei pysty vielä sanomaan todellista sisältöä ja tekemistä.
- Ryhmiin tarvitaan asiantuntija, joka tietää mitä muut osaavat ja jolla on kokonaiskuva asiasta, jolloin detaljikysymykset voi välittää muille asiantuntijoille. Ongelma on, kuinka saada heidät motivoitumaan tästä työstä, voisi tulla vaikuttamismahdollisuuksien kautta
- Jos mahdollista, osallistumiselle olisi hyvä varata/osoittaa selkeästi resurssit (myös EEasta)

Uuden rakenteen haasteet & mahdollisuudet

Tuotokset

- Tarvitaan vuosikello julkaisuille & tuotoksille, jotta työ olisi ennakoitavaa
- Tarvittava Eionet-konsultointi tulisi olla tarkkaan mietittyä ja kohdennettua, ei samaa prosessia kaikkiin julkaisuihin. Mietittävä mitä kysytään ja halutaan tietää!
- Tulisi ehkä enemmän pohtia, miten paljon tarvitaan kaikkia jäsenmaita samalla tapaa käsitteleviä raportteja sen sijaan, että kohdennettaisiin jäsenmaita erityisesti kiinnostaviin teemoihin (esim. Suomelle metsät, sisävedet, pohjoinen ulottuvuus)
- Resursseja olisi tarpeen suunnata suomenkielisten lyhyiden koosteiden julkaisemiseen keskeisistä julkaisuista, jotta esim. ministeriöissä olisi mahdollisuus tutustua niihin.
- Yhteiset projektit lujittaisivat yhteisöä,
- Tarvitaan vuosikello julkaisuille & tuotoksille, jotta työ olisi ennakoitavaa

Nostoja ryhmistä

- Health: Ryhmän kuvaus klassinen, looginen kokonaisuus, haetaan sektoreiden yhteisvaikutusta, tämä on hyvä. Terveysvaikutusasiantuntemusta täytyy vahvistaa
- BD: Ryhmän kuvaus laaja ja hieman hahmottomaton, Vaihtoehdot: verkostoon paljon asiantuntijoita, joista jokainen hoitaa tonttinsa. Tai sitten vähemmän henkilöitä, jotka katsovat asioita laajemmin.
- Land: Aiemmin huomioitu yhdyskuntarakenne, kaupunkialueet sekä maankäytön ja liikenteen kytkös. Nyt näitä ei ole huomioitu.
- Mobility: Paljon uutta seurattavaa ja uusia datalähteitä kaivataan. linkki maankäytön (land-use) ja liikenteen(transportation) välille puuttuvat
- CE: Suomella on hyvää asiantuntemusten kiertotaloudessa ja olennaiset asiantuntijat ovat jo osana verkostoa. Suomen tulisi olla aktiivinen ja hyvin edustettuna raporteissa, jotta näyttäytyisi kiertotalouden edelläkävijänä, mikä on Suomen tavoite
- Climate: Parhaimmillaan Eionet voisi olla vuorovaikutteinen foorumi, jossa voidaan oppia toisilta ja esim. Climate-Adapt, Copernicus ja Ilmasto-opas keskustelisivat jotenkin keskenään

Ehdotettuja uusia Eionet jäseniä

- THL (Health)
- LVM (Mobility)
- Traficom (Mobility)
- Sitra (Circular Economy)
- Luke, THL, joku, joka osaa arvioida/tutkia sopeutumisen oikeudenmukaisuutta (Climate)
- Sopeutuminen LUKE, THL, ministeriöt, erityisesti MMM, mutta myös muut (Sopeutumissuunnitelman seurantaryhmä) Ilmastonmuutoksen hillintä LUKE, VTT, ministeriöt TEM, YM, LVM. MMM (Ministeriöiden yhteistyöverkko)